

मराठवाडा क्षेत्रातील वृक्षाच्छादन वाढविण्यासाठी वृक्ष लागवड, संरक्षण व संगोपन याकरिता केंद्रीय संरक्षण विभागांतर्गत मराठवाडा विभागात इको-बटालियन स्थापन करणे.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : साववि-२०१६/प्र.क्र.१२९/फ-११
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
तारीख: १३ ऑक्टोबर, २०१६.

प्रस्तावना :-

१. राज्यातील एकूण भौगोलिक क्षेत्राच्या तुलनेत वनक्षेत्र जवळपास २० टक्के आहे. मराठवाड्याच्या एकूण ८ जिल्ह्यांमध्ये भौगोलिक क्षेत्राच्या तुलनेत ४.८ % क्षेत्र वनाखाली आहे. मराठवाड्यात एकंदर पर्जन्यमान तसेच वृक्ष लागवडीसाठी लागणारी आवश्यक जमिनीची प्रत या दोन्ही बाबी प्रतिकूल असल्याने वृक्ष लागवडीसाठी विविध पर्याय विचारात घेणे आवश्यक आहे.
२. प्रतिकूल परिस्थितीमध्ये वृक्ष लागवड करण्यासाठी देशामध्ये विविध ठिकाणी इको-बटालियनच्या माध्यमातून वृक्ष लागवडीचे यशस्वी प्रकल्प हाती घेण्यात आलेले आहेत. सर्वसाधारणपणे एका कंपनीच्या बटालियनमध्ये एकूण ४ अधिकारी, ५ जे.सी.ओ. आणि १३९ इतर कर्मचारी अशी एकूण १४८ इतकी संख्या रहाते.
३. इको बटालियनमध्ये संरक्षण विभागाचे नियमित कर्मचारी किंवा तिन्हीही सैन्यदलातील निवृत्तीनंतर ५ वर्षांपेक्षा जास्त कालावधी झाला नसेल व ज्यांचे वय ४५ वर्षांपेक्षा कमी असेल अशा कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती केली जाते. त्यांची नियुक्ती जास्तीत जास्त ५५ वर्षांपर्यंत असते.
४. मराठवाड्यातील दुष्काळावर आणि पाण्याच्या दुर्भिक्षावर प्रभावीपणे मात करावयाची असल्यास मराठवाड्यासाठी व्यापक वृक्ष लागवडीचा कार्यक्रम हाती घेणे आवश्यक आहे. त्यासाठी वन विभागाच्या उपलब्ध यंत्रणेमार्फत वृक्षाच्छादन (Tree Cover) आणि वनाच्छादन (Forest cover) वाढविण्यासाठी सातत्याने प्रयत्न करण्यात येत आहेत. परंतु, वृक्षारोपणाची आणि पुढील देखभाल आणि संगोपन याची व्याप्ती पाहता मोठ्या प्रमाणात मनुष्यबळ आणि तांत्रिक सहाय्य आवश्यक आहे.
५. केंद्रीय संरक्षण मंत्रालयांतर्गत इको-बटालियनची स्थापना झाल्यास त्यांच्याकडे वर नमूद केल्याप्रमाणे आवश्यक मनुष्यबळ आणि तांत्रिक ज्ञान व वृक्ष लागवड व संगोपन क्षेत्रातील कौशल्य (Expertise) उपलब्ध असल्याचा फायदा होईल. सबब, मराठवाड्यासाठी इको-बटालियन स्थापन केल्यास वृक्ष आवरण व वृक्षाच्छादन वाढविण्यास अत्यंत मोलाची मदत होईल, असे निदर्शनास आले आहे.
६. वरील बाबी विचारात घेऊन, मराठवाडा विभागात वृक्ष लागवड व संगोपनासाठी केंद्रीय संरक्षण मंत्रालयांतर्गत इको-बटालियन स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

१. प्रस्तावनेत नमूद केल्याप्रमाणे मराठवाडा विभागात इको-बटालियन अंतर्गत प्रथम टप्प्यात एका कंपनीची व त्यानंतर अनुभवांती अधिक कंपन्यांची स्थापना टप्प्याटप्प्याने करण्यासाठी केंद्र शासनास सविस्तर प्रस्ताव पाठविण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे. यासाठी आवश्यक निधीची तरतूद करण्यासाठी नविन लेखाशिर्ष उघडण्यास देखील सहमती देण्यात येत आहे.

२. तसेच इको-बटालियनची निर्मिती झाल्यानंतर, त्यांच्यामार्फत करण्यात येणारी वृक्ष लागवड, संगोपन आणि देखभाल इत्यादी कामांनुसार निधीची प्रतिपूर्ती करण्यासाठी आवश्यक ती तरतूद सन २०१७-१८ पासून, त्या त्या वर्षाच्या नियमित अर्थसंकल्पात किंवा पुरवणी मागणीद्वारे करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

३. सदर शासन निर्णय मा. मंत्रीमंडळाची दि. ०४/१०/२०१६ रोजी औरंगाबाद येथे झालेल्या बैठकीत मिळालेल्या मान्यतेनुसार आणि वित्त विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्र.१७४/२०१६/व्यय-१०, दि.०१.१०.२०१६ आणि नियोजन विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्र.२५२/का-१४७५, दि.३०.०९.२०१६ अन्वये मिळालेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६१०१४१८०५०८५११९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(डि. एल. थोरात)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्य सचिव.
२. मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव.
३. अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग.
४. अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग.
५. प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय
६. सचिव, (लाभक्षेत्र विकास), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय.
७. प्रधान सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग.
८. सचिव (वने), महसूल व वन विभाग.
९. मा. मंत्री (वने) यांचे खाजगी सचिव.
१०. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, (वनबल प्रमुख), नागपूर.
११. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
१२. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक व महासंचालक, सामाजिक वनीकरण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१३. मुख्य वनसंरक्षक व उप महासंचालक, सामाजिक वनीकरण वृत्त, कोकण ठाणे, पुणे, नाशिक, औरंगाबाद, अमरावती, नागपूर .
१४. सर्व उपसंचालक, सामाजिक वनीकरण विभाग, (सर्व जिल्हे)
१५. महालेखापाल, (लेखापरीक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १ व २ , मुंबई व नागपूर,
१६. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
१७. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई -४०० ०३२.

१८. निवासी परिक्षा लेखा अधिकारी, मुंबई
१९. वित्त विभाग, व्यय-०९, अर्थसंकल्प- ०६ मंत्रालय, मुंबई-३२
२०. कार्यासन अधिकारी, फ-२, फ-७, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
२१. कार्यासन अधिकारी, ब-१, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
२२. सह सचिव/उप सचिव/अवर सचिव (सर्व), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
२३. निवडनस्ती/फ-११.